

Verslag stakeholdersbijeenkomst Swimway 18 februari 2021

Aanwezige organisaties en deelnemers

Arjen Berkhuizen

Beheerautoriteit Wadden: Christine Wijshake, Esther Klaver

Nederlandse Elasmobranchen Vereniging (NEV): Paddy Walker

Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier: Rick Beentjes

Provincies: Quirinus Schouten

Programma naar een Rijke Waddenzee; Martha Buitenkamp, Sonja van der Graaf, Jolanda Zwart, Jochum Admiraal.

Provincie Fryslân: Albert Reitsema

Rijkswaterstaat: Henk Middendorp, Lies van Nieuwerburgh

RVO: Anna de Kluiver, Erik Jan van der Meer

Sportvisserij Nederland: David Vertegaal, Niels Brevé

Staatbosbeheer: Henk Jan Veen, Jasper Schut

Stichting Geïntegreerde Visserij: Jaap Vegter

Visser: Corrie Nagel

Visnet: Sarah Verroen

Waddenfonds: Hans van Hilten, Katja Phillippart

Waddenunit: Nico Laros, Hans van der Hoek

Waddenvereniging: Wouter van der Heij, Marriet Kamminga

ZiltWater Advies: Zwanette Jager

1. Opening

Na een welkom van Martha Buitenkamp volgt er een voorstelronde waarin de deelnemers uitleggen op welke wijze ze verbonden zijn met de Swimway activiteiten.

2. Waddentools Swimway, projectperiode 2020-2024

Wouter van der Heij is projectcoördinator en geeft een toelichting op dit omvangrijke onderzoeksproject. Het doel is een beter beeld te krijgen van de leefwijze van vissen in de Waddenzee, zodat vervolgens de juiste beheer- en beleidsmaatregelen ontwikkeld kunnen worden. De levenscyclusbenadering staat centraal. Vismigratie van en naar de Waddenzee zijn geen onderwerp van onderzoek. Het project heeft vijf deelprojecten, met elk een eigen promovendus:

- Kwelder
- Schelpdierriffen
- Pelagische vis
- Telemetry
- Levenscyclus model

Meer informatie is te vinden op de website www.swimway.nl. Het project brengt een nieuwsbrief uit, aanmelding kan via <https://swimway.nl/nieuws/>. Specifieke vragen over het project kunnen gesteld worden aan wetenschappelijk coördinator Ingrid Tulp of Wouter van der Heij.

N.a.v. de presentatie worden de volgende vragen gesteld.

Hoe is de temperatuur over de laatste jaren gestegen?

De temperatuur is in de laatste decennia een aantal graden gestegen met een grote seizoensvariatie. Voor sommige vissoorten is de maximaal acceptabele temperatuur al een feit. In het project wordt onderzocht hoe vissen reageren op grote temperatuurverschillen en extremen. . Voor meer informatie over de klimaateffecten zie o.a. <https://qsr.waddensea-worldheritage.org/geomorphology-and-climate>.

Zijn er al ideeën over de beheersmaatregelen die er getroffen kunnen worden?

Voor elk deelproject is er al nagedacht over beheersmaatregelen, maar er is eerst meer onderzoek nodig om daar wat over te kunnen zeggen. Op basis van die kennis worden effecten van mogelijke maatregelen inzichtelijk gemaakt. Dit levert adviezen op voor beheer, onderhoud en herstel. Voor elk deelproject komt er een beheeradvies.

Wat gebeurt er met de onderzoeksresultaten?

De resultaten van het project worden opgenomen in wetenschappelijke artikelen. De rapporten van de promovendi worden aan het eind van het project beschikbaar gesteld. Wel wordt onderzocht hoe de data geborgd gaan worden en beschikbaar kunnen komen voor een grotere doelgroep.

3. Beheerautoriteit Wadden

Esther Klaver geeft een presentatie over de Beheerautoriteit Waddenzee die nu een jaar actief is. De Beheerautoriteit Waddenzee heeft als doel de beheerorganisaties die actief zijn in het waddengebied te verbinden en te laten samenwerken om gezamenlijk de natuurkwaliteit van de Waddenzee te verbeteren. Het streven is gezamenlijk te werken aan integraal beheer als ware er één opdrachtgever en één beheerder. Meer informatie is te vinden via de website <https://www.beheerautoriteitwaddenzee.nl/> of door contact met één van de medewerkers op te nemen.

De Beheerautoriteit Waddenzee wil graag weten welke vragen en behoeftes er zijn op het gebied van visbeheer en onderzoeken of, waar en op welke wijze integraal visbeheer verbeterd kan worden. De deelnemers bespreken in kleine groepjes deze vragen. De uitkomsten van de brainstorm zijn in de bijlage bij dit verslag opgenomen. De aangedragen informatie wordt door de Beheerautoriteit Waddenzee als zeer waardevol beschouwd en gebruikt voor haar gedachtenvorming op dit onderwerp. Eén ding is vanmiddag duidelijk geworden: het onderwerp visbeheer is erg complex en min of meer een witte vlek in de kennis en het beheer van het Waddenzee. Er lijkt behoefte aan meer focus en regie op dit onderwerp. Hoe beheerdersorganisaties hiermee aan de slag kunnen is dan ook nog niet duidelijk en voor de beheerautoriteit reden tot nadere verkenning.

4. Tot slot

In de vergadering werd een interessant artikel benoemd waarin sport- en beroepsvisserij tot goede beheersmaatregelen zijn gekomen. Een onderzoek van Kieran Hyder van Cefas: https://www.eaa-europe.org/files/kieran-hyder-eu-governance-v01_10955.pdf

Het idee om iets te organiseren voor bijzondere waarnemingen wordt door het project Swimway opgepakt. Dit omdat er regelmatig bijzondere bijvangsten worden gedaan door vissers. Met grote regelmaat worden er haaien en zeepaardjes gevangen. In ieder geval kunnen bijzondere vangsten nu al gedeeld worden op de website www.waarneming.nl

Voor visherkenning is er een speciale vissenapp: Beach explorer.

Martha Buitenkamp dankt allen voor de inbreng en de aanwezigheid.

De volgende stakeholdersbijeenkomst Swimway is op: donderdagmiddag 3 juni 2021

Bijlage uitkomsten gesprek visbeheer uit de groepjes

1. Wat speelt er op het gebied van visbeheer

- Huidig beheer vanuit Visserijwet en onder bestaande kaders (N2000 schelpdieren, garnalen); Beheerplan = harders en zeebaars; sleepnetvergunning zonder Nbwet vergunning
- Wat weten we over de vissen - grote vissen ontbreken – komen mondjesmaat terug; wellicht over 5 jaar iets zeggen
- Bijvangst uit commerciële visserij – bijvangstbeperkende maatregelen in garnalenvisserij; slecht broedsucces als visserij wordt gestopt
- Wat moet je hier bij voorstellen? Spui water beheren, habitat beheer, onderwaternatuurkennis is onvoldoende, habitat kaart maken op basis van wat vis nodig heeft. We weten al heel veel bv. over geuldiepte, temperatuur etc. en dan goed kijken voor welke vissen doe je dat; voor de gilde en het flagship. Visserij niet uitsluiten: als je vis wilt beheren moet je visserij beheren en dus moet je het over vis en schaal en schelpdieren hebben en dus ook over het visserij beleid.
- Er is al een behoorlijke set aan maatregelen genomen, zoals we kijken naar visserij vrije gebieden, zonder dat we precies weten wat het effect is. Gebruik de komende jaren om beter te begrijpen.
- Fluctuaties in de visstand kunnen heel groot zijn en zijn niet altijd verklaarbaar.
- Houd rekening met temperatuurstijging. Een kleine wijziging heeft grote gevolgen op de vistrek.
- Visbeheer gaat niet alleen over visserij maar ook over voeding en natuurbeheer.
- Breng alle vissoorten in beeld.
- Zeebaars casus; Er is behoefte om uit te zoeken waarom de zeebaars in het Waddengebied verblijft. Voor de zeebaars is er een Europees beleid en een herstelprogramma opgesteld. Voor goed beheer, is het belangrijk om inzichtelijk te krijgen waar de vis vandaan komt. Dit geldt ook voor de harder. De sportvisserij heeft al paar jaar de behoefte om beter in de gaten krijgen, wat de leefomgeving van de zeebaars is. Ze trekken weg uit de Waddenzee, dit geldt voor een aantal, maar ook voor een standpopulatie, waar lozingen een rol spelen. Dit leidt tot stapeling van zeebaars (zowel jong als oud) en heeft verbazingwekkende hoeveelheden. Maak gebruik van de onderzoeken die op dit moment lopen bij de Eems, IJmuiden en Rotterdam waar ze de zeebaars taggen. Het beheer op Nederlandse zeebaars kan nog erg verbeterd worden.

2. Welke vragen zijn er t.a.v. visbeheer

- Populatie dynamica van vissen - relaties tussen vogels en vissen, habitats
- Soort/gilde benadering – voedselweb relaties b.v. te kort aan algen
- Zonering – hoog en laag dynamische gebieden - waar kan er wel of niet gevist worden?
- Samenhang met Noordzee en binnenwateren
- Als je het hebt over habitatbeheer, kaart moet wel heel dynamisch zijn, je moet keuzes maken v.w.b. andere activiteiten zoals andere visserij of garnalenvisserij, verbindingen naar de kwelders of bv geen nieuwe vismigratie rivier
- Dus vis specifieke habitat kaarten maken; de meeste gegevens zijn er wel; geluid en licht spelen daar ook een rol in.
- Dan kun je voorspellen waar je denkt dat vis zit en kijk dan of de vis daar ook zit
- Onbekendheid met de waternatuur, nu momentum om dat voor elkaar te krijgen

3. Hoe kunnen we de samenhang en samenwerking op het gebied van visbeheer bevorderen?

- Gebieden gesloten voor verschillende visserijen – bieden kansen voor vissen – zorg voor voldoende monitoring
- Zorgen voor verschillend expertises in de BA werkgroepen; natuurbeheer en vis beheer samen; gezamenlijke doelen
- Habitat kaart maken per gebied
- Ook kijken naar de sterfte ten gevolge van de visserij.
- Om de kaart staan en met elkaar bespreken wat het effect van de ene maatregel is voor een andere soort. Wel ook naar de andere kombergingen kijken.
- Kijk ook hoe natuurbeheerders kunnen bijdragen aan visbeheer en Communicatie naar buiten;
- Nog een punt: Waddenzee; er spelen zich heel veel invloeden van buiten de Waddenzee die effect hebben op vis en trekvis.
- Afstemming tussen visserij en organisaties die beheermaatregelen nemen belangrijk.
- Beheermaatregelen moeten aansluiten bij visbeleid.
- Als je niet weet wat je moet doen, dan is het lastig beheermaatregelen nemen.

- Visstandbeheer staat heel erg in de kinderschoenen. Vooral gewerkt aan vertrouwen tussen sport- en beroepsvisserij.
- Goed visbeheer begint met monitoren. Gaat nog zo'n 4 tot 5 jaar in beslag nemen voordat we vanuit kennis beheermaatregelen kunnen nemen
- Maak een eindbeeld op stroom gebied niveau, vanuit alle vissoorten.
- Zoek de oplossing in de wetgeving. De visserij wet welke in 1963 is opgesteld belemmerd. Deze wet beschermt het inkomen van de beroepsvissers. De visserij wet is er niet om gehandhaafd te worden.
- Neem de tijd om iets te begrijpen en pas dan een beheersmaatregel toe.
- Zoek eerst uit wat een optimaal visbeheer betekent zonder de wensen van sport- en beroepsvissers en beheerders.
- Verbeter de samenwerking en samenhang tussen verschillende beheersorganisaties en betrek ook de visserij.
- De output van het project waddentools Swimways voorziet in de behoefte om meer informatie te verzamelen voor de onderbouwing van de beheersmaatregelen. Op dit moment is de spiering een actueel onderwerp in de ontwikkeling van beheer. Kijk meer op systeemniveau, verduurzaam de vismethode bij de vissers. Zorg dat iedereen hetzelfde vizier heeft. SBB ziet het Lauwersmeer en de Waddenzee als één gebied en de vissers zien dit als afzonderlijke gebieden.